

Echter, reeds bij hun leven kwam er eenige kentering.

De liefde voor de historie veranderde bij menigeen in welwillende onverschilligheid.

Thans reeds moet hier en daar gekonstateerd een volstrekt gemis aan historisch besef.

En toch, zonder historisch besef kan het Calvinisme niet gedijen.

Zonder historisch besef wordt het Christendom in fragmenten gebroken. Het vormt geen eenheid meer.

Zonder historisch besef is Christus voor ons niet meer de Koning der eeuwen.

Men moge dan Christus in onzen tijd willen huldigen als de Koning boven de eeuwen.

Doch die hulde wijst Hij af.

Dat is geen hulde, maar laster.

Dat is onfeiting van Zijn vleeschwording.

Dat is spotten met het wonder van Bethlehem.

Hij is in den tijd, in de eeuwen ingegaan, opdat Hij zou worden de Koning der eeuwen.

Wie toelaat, dat het historisch besef verzwakt, ontdeelt zichzelf. Hij vergeet, dat God de eeuwen in zijn hart heeft gelegd.

De oorzaken aan te geven, hoe er zulk een keer kwam ook onder ons, is in één artikel niet doenlijk.

Behalve de reeds genoemde invloeden mogen slechts worden aangestipt de gejaagdheid van ons leven en de gemakzucht van den modernen mensch.

Het is veel gemakkelijker door heel de traditie een streep te halen en met een schoone lei te beginnen, dan die traditie van eeuwen in zich op te nemen, te verwerken en er zelfstandig bij te blijven.

Men slaagt er spoediger in zich een air van frisheid te geven als men zich om geen historie bekommerd, dan om te midden van historische boeken zijn frisheid te bewaren.

En het gemak dient niet den mensch van vandaag, doch beheerscht hem veelszins.

Laat het echter onder ons alzo niet zijn.

Opgericht de trage handen en de slappe knieën! God spreekt door de historie, ook door de historie van het Calvinisme.

Zouden wij weigeren te luisteren?

God heeft onze voeten op een grond van eeuwen gezet.

Zouden wij, gewapend met de parachute der revolutie, welke nihilisering der historie bedoelt, ervan afspringen?

Het zou een doodensprong zijn.

Heden ten dage zijn wij gewikkeld in het konflikt tussen persoonlijkheid en gemeenschap.

Onze houding in dat konflikt is bepaald.

Met volle eerbiediging van het recht der persoonlijkheid hebben wij aan te sturen op volle ontplooiing van het sociaal gevoel.

Doch van zulk een volle ontplooiing van het sociaal gevoel kan geen sprake zijn, wanneer wij ons beperken tot hen, die thans leven.

„We bennen met z'n achten!”

De gemeenschap strekt zich niet alleen ter zijde van ons uit, maar ook naar achteren en naar voren.

Onze vadersen, die in het geloof zijn gestorven, spreken tot ons door hun daden, hun geschriften.

Daardoor zijn zij geen doode, maar levende strijkrachten.

Schande over ons, wanneer wij van hun hulp niet zijn gediend!

Het toekomstig geslacht zal met ons precies eender handelen.

Gods werk is een werk van eeuwen.

Gij hebt rekening te houden met wat vóór u is gebouwd.

Gij moet daarop voortbouwen.

Anders hebt gij geen deel aan dat groote werk.

Anders zijt gij niet heilig solidair.

Wie voor de toekomst wil arbeiden behoeft den steun der historie.

Historisch besef moet weer een van onze grondbeseffen worden.

Het is hoog tijd om gesstelijk te spelen den 78sten psalm.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-Indrukken.

XXX.

Bezwaar en Antwoord.

Nog hebben wij niet meegedeeld, hoe het nu eigenlijk „zit” met het misverstand, dat er tusschen de Synode en Ds Brussaard bleek te bestaan.

De Synode had hem verzocht de bezwaren, welke hem na de beantwoording van Prof. Ridderbos nog restten aan haar schriftelijk en summierlijk kenbaar te maken.

Ds Brussaard gaf echter een schriftelijke weergave van al de bezwaren, welke hij oorspronkelijk had en ter Synode had voorgedragen.

Laten wij mogen volstaan met te antwoorden, dat gebleken is, dat op den weg tusschen de Synode en Ds Brussaard vice versa dat misverstand zich wist binnen te dringen.

Zulke dingen zitten gewoonlijk nog al ingewikkeld in elkaar.

Het loont heusch den tijd niet dat alles haarfijn uit te leggen.

Het heeft voor de kwestie zelf geen belang.

Hoofdzaak is, dat kwam vast te staan, hoe en de Synode en Ds Brussaard in deze vrij uitgaan.

„Afschuwelijk” was dit misverstand gelukkig niet.

Wij meenen ons ook de moeite te mogen besparen van de gevoerde correspondentie tusschen Ds Brussaard en Prof. Ridderbos een overzicht te geven.

Men leze deze correspondentie, uitgegeven onder den titel „Bezwaar en Antwoord” zelf.

Wij roeren slechts een paar punten aan, waaraan men bij het lezen bijzondere aandacht heeft te wijden.

Ds Brussaard achte het niet duidelijk, welk karakter de beslissing der Synode inzake Gen. 2 en 3 droeg.

Was het een konfessionele uitspraak of wat was het? Indien het een belijdenis-uitspraak was, ware het dan niet beter geweest haar niet te nemen?

Indien er mochten zijn, die dit ook als bezwaar mochten gevoelen, dan worden zij door Prof. Ridderbos ruimschoots voorgelicht.

Ons gevoelen is onzen lezers bekend.

De Synode nam hier zeer zeker een leerbeslissing. Zij besliste, dat zekere meening in strijd was met de belijdenis onzer kerk. Zij paste alzoo de bestaande belijdenis op een bepaald geval toe. Daarin ligt opgesloten, dat zij door haar besluit de belijdenis niet uitbreidde. Nog minder een nieuw dogma schiep. Zij konstateerde slechts, dat iets niet was conform Schrift en belijdenis.

Wat daarin voor onduidelijkheid ligt, is ons niet helder.

Moge door het antwoord van Prof. Ridderbos ook voor Ds Brussaard thans alle onduidelijkheid zijn geweken.

Een tweede en groter bezwaar ontleende Ds Brussaard aan de uitdrukking „zonder eenig voorbehoud”, door de Synode gebruikt in de vraag aan Dr Geelkerken of hij wilde verklaren: „het Schriftverhaal van Gen. 2 en 3 naar zijn in de uitspraak der Synode aangegeven zin zonder eenig voorbehoud te aanvaarden”.

„Zonder eenig voorbehoud” staat natuurlijk op reserves, welke Dr Geelkerken bij de behandeling van zijn zaak altijd weer maakte. Die moest Dr G. laten varen.

Maar Ds Brussaard vond die uitdrukking dubbelzinnig. Hij vroeg „schreef zij (n.l. de Synode) daarmee niet te hoog, te absoluut gezag aan haar eigen menschenwerk toe en steed zij, met zoo te spreken, feitelijk niet het indienen van één of meer gravamina ten eenemale af?”

Na had de Synode deze misvatting vroeger al weerlegd.

Met de feiten bewees zij, dat zulks haar bedoeling niet kon zijn.

Immers, toen Ds Brussaard ter Synode kwam, lag het gravamen van Ds van Leeuwen reeds ter tafel en was het bekend, dat de Synode dit in behandeling zou nemen.

Toch heeft Prof. Ridderbos deze zaak nog even, of liever, heel nauwkeurig uit de doekjes gedaan. Wij willen hopen, dat zij er nu ook uitblijft.

Een derde bezwaar betreft het woord „klaarlijklijk”.

Ook dat was hem niet klaar.

Tot tweemaal toe heeft Prof. Ridderbos hem dien term uitgelegd.

Wij verwijzen hier weer naar de brochure.

Als vierde bezwaar bracht Ds Br. in, dat de Synode geen Schriftbewijzen voor haar gevoelen had aangegeven. Hij vermoedt, dat zij dit opzettelijk heeft nagelaten.

Ook hierover staat Prof. Ridderbos hem kostelijk te woord.

Hiermee hebben we wel het voornaamste aange-stipt.

Het valt op, dat de bezwaren van Ds Br. meestal in den toon zijn gezet van: De Synode had beter dit kunnen doen of liever zoo moeten handelen. Ja!

Als men uit het betere of het lievere bezwaren giet, dan kunnen er tegen alle Synodale besluiten tal van „bezwaarden” opstaan.

Wij zijn in ons beste Nederland te individualistisch aangelegd, dan dat wij niet bijna overal iets „beters” zien.

Eén vraag kunnen wij dan ook niet onderdrukken: als de bezwaren niet dieper gaan, zijn ze dan eigenlijk wel de inzet van den strijd waard?

Nergens konstateert Ds Brussaard: hierin of daarin komt gij, o Synode, met Schrift of belijdenis in konflikt.

Zijn bezwaren maken den indruk van meer opportunistisch dan principieel te zijn.

Zij raken voor het grootste deel de keuze van woorden.

Welnu, de Synode heeft haar woordenkeus gerechtvaardigd.

Zij heeft op verschillende manier die woorden uitgelegd.

Omtrent haar bedoeling kan niemand meer in het duister verkeeren.

Het was dan ook goed gezien, dat zij de correspondentie sloot.

De grondtoon van Ds Brussaards bezwaren mee-

nen wij, zonder hem onrecht te doen, aldus te kunnen vertolken: indien er maar andere en betere woorden waren gebezigd, zou de scheuring waarschijnlijk voorkomen zijn.

Maar dan peilt hij het verschil tusschen de Synode en de schismatieken toch niet op zijn volle diepte.

Het is ten zeerste onze wensch, dat Ds Br. thans ten volle ontlast moge zijn en inzien, dat hij de Synode verkeerd begrepen heeft.

Om hem dit gemakkelijk te maken heeft de Synode aan zijn verzoek voldaan om nog op drie hoofdpunten een schriftelijke verklaring of nadere toelichting te geven.

De Synode heeft hem verklaard, 1o, dat zij natuurlijk staat op het standpunt, dat elke kerkelijke uitspraak appellabel is aan de Heilige Schrift, dat de uitdrukking „zonder eenig voorbehoud”, daaraan niets te kort doet, dat zij het gravamenrecht handhaaft, maar dat dit ook zijn natuurlijke grenzen heeft; 2o, dat het ongegrond en onwaar is, dat uit het gebruik van „klaarlijklijk” den eisch tot onderwerping aan menselijk inzicht mag worden afgeleid; 3o, dat de Synode de uiteenzetting van het Schriftgezag, door Ds Brussaard gegeven, met hoeveel daarin zij ook van harte instemt, niet naar elke uitdrukking voor haar rekening neemt of de gevolgtrekkingen door hem gemaakt bepaaldelijk in verband met het geding, dat thans aanhangig is over de historische autoriteit der Schrift, als juist erkent.

De Synode machtigde Prof. Ridderbos deze verklaring in zijn duplicat in te tusschen.

Voorts sprak zij de verwachting uit, dat „de bezwaren van Ds Brussaard zullen zijn weggenomen en bij thans zonder voorbehoud zich zal kunnen voegen naar de beslissing door de Synode inzake de bekende bijzonderheden uit Gen. 2 en 3 genomen”.

Tevens droeg zij aan de Classis Haarlem op „zich te vergewissen of Ds Brussaard aan deze verwachting voldeed, aan haar de verdere behandeling dezer zaak overlatende, voorzover hiervoor nadere redenen mochten zijn”.

Eerstdaags vergadert de Classis Haarlem.

Zij brenge ons in deze heuglijke tijding.

Nog niet tot een goed eind.

Men zal bemerken, dat wij het bovenstaande voor ons vorig nummer hadden geschreven.

Door een onbegrijpelijke manoeuvre der postierijen kwam onze kopie veel te laat ter drukkerij.

Wij dienden daartegen een ernstige reklame in. Intusschen heeft de Classis Haarlem vergaderd. Het verslag bracht droef nieuws.

Ds van Duin volhardde in zijn onverdedigbare houding.

De noodzakelijkheid was daarmee geboren hem af te zetten.

Ook gaat de zaak-Brussaard niet naar wensch, althans niet naar onzen wensch.

Hij legde een verklaring af, zoo wordt gemeld.

De Classis is verdugd om over deze verklaring te oordeelen.

Kon hij, zoo vragen wij ons af, na al wat hem namens de Synode en door de Synode op zijn bezwaren geantwoord is, niet eigener beweging zijn hand zetten onder de verklaring, welke Ds van Duin is voorgelegd?

Deze luidde:

„Ds van Duin, instemmende met de uitspraak der Generale Synode van Assen, dat de boom der kennis des goeds en des kwaads, de slang en haar spreken en de boom des levens naar de klaarlijklijke bedoeling van het Schriftverhaal van Genesis II en III in eigenlijken of letterlijken zin zijn op te vatten en dus zinniglijk waarneembare werkelijkheden waren en dat derhalve de meening als zou men disputabel kunnen stellen of deze zaken en feiten zinniglijk waarneembare werkelijkheden waren, zonder met het in art. 4 en 5 der Ned. Geloofsbelijdenis beleden gezag der H. Schrift in strijd te komen, moet worden afgewezen.

verklaart het Schriftverhaal van Gen. II en III naar zijn in de uitspraak der Synode aangegeven zin zonder eenig voorbehoud te aanvaarden en ten grondslag te zullen leggen aan hetgeen hij in dezen zal leeren.”

Indien hij den naam van Ds van Duin veranderd had in dien van Ds Brussaard, zou dit in de Classis en door heel het land dadelijk een opluchting hebben gegeven.

O. i. hadden ook de woorden „zonder eenig voorbehoud” voor hem nog kunnen vervallen, omdat die feitelijk op zijn geval niet slaan.

Maar met een verklaring van dien aard was deze zaak bevredigend opgelost.

Nu wordt ze weer gerekt.

Jammer!

— Het vonnis van Prof. Haitjema.

V.

Thans volgt het gedeelte uit Prof. Haitjema's artikel, waarop het nog al aankomt.

Om de maat der objectiviteit vol te meten, willen we hier den hoogleeraar zelf het woord geven.

Van dezen profetischen dienst der Kerk met betrekking tot het geschreven Woord spreekt Junius, als hij gewaagt van een noodzakelijke uitlegging der Schrift in de Kerk Gods, „opdat wij in staat zouden zijn de geloofsgeheimenissen, die in de Schrift neer-

gelegd, profetisch, tusschen, „aan, die do, gesteld, het dan, willeke, Schrift, tusschen, teksten, kend t, Deze, der H, volstre, reden, eigen, Profet, heeft, Schrift, en vol, door h, recht c, in zijn, „mede, nen ho, dag, m, is: bev, gehoort, woorte, danen, der na, woorte, den Go, den, H, is ster, het die, heet, to, Uit z, Schrift, dat d, sluitend, ritel v, persoon, perking, invoers, dan ee, van he, Ernst, Koning, stelen, van Zij, rein va, lijk-relig, Nog, dit z.g., de aut, wordt, Schrift, hij op, zoo re, bekende, is niet, de H., dedigde, zettelijk, de illus, meerde, nis doe, de auto, geen an, zamen, den Ma, alle di, af het c, Neen, b, en de g, lijke ge, vermoge, Junius, Schrift, ons oon, in de I, Evange, geen dri, geschre, aanraak, bevend, zijde va, in vond, Dr Kuy, Schriftge, den Chr, doet ziel, gezag g, waarn, (geloovig, Wie d, Bijbelhoe, Christus, het, die, En nu, Gods, E, die als, ons over, alleen g, Heel t, dan ook, reformat, minder, normativ, (historis, niet zou, opvatting, stract, G, heid ma, autoriteit, Woord, en de b, tot ons, leering, Hier is,